

बाहियलाई उपदेश

Bāhiya

Bāhiyasutta

नेपाली

नेपाली · प्रारम्भिक अनुवाद · v1

01 समुद्रतटबाट खोजको यात्रामा

ud1-10-001

मैले यसरी सुनेको छु—एक समय भगवान् श्रावस्तीको जेतवनस्थित अनाथपिण्डिकको आराममा विहार गरिरहनुभएको थियो। त्यस बेला दारुचीरिय बाहिय समुद्रकिनारको सुप्पारकमा बस्नुहुन्थ्यो। उहाँ सत्कृत, आदर गरिएका, सम्मानित, पूजित र श्रद्धापूर्वक सेवित हुनुहुन्थ्यो; चीवर, भिक्षाभोजन, शयनासन र बिरामीका लागि औषधि तथा आवश्यक सामग्री पाउनुहुन्थ्यो। एकान्तमा अलग्गिएर बस्दा उहाँको मनमा यस्तो विचार उठ्यो: “संसारमा जो अर्हत् छन् वा अर्हत्त्वमार्गमा पुगेका छन्, म तिनैमध्ये एक हुँ।”

ud1-10-002

तब बाहिय दारुचीरियसँग पहिले रगतको नाता भएको, उहाँप्रति अनुकम्पा राख्ने र उहाँको हित चाहने एक देवताले आफ्नो चित्तले उहाँको मनको विचार थाहा पाएर उहाँकहाँ आएर यसो भन्नुभयो: “बाहिय, तिमी अर्हत् पनि होइनौ, अर्हत्त्वमार्गमा पुगेका पनि छैनौ। जुन प्रतिपदाबाट तिमी अर्हत् हुन सक्थ्यौ वा अर्हत्त्वमार्गमा पुग्न सक्थ्यौ, त्यो प्रतिपदा पनि तिमीमा छैन।”

ud1-10-003

“त्यसो भए देवतासहितको यस संसारमा अर्हत् वा अर्हत्त्वमार्गमा पुगेका को छन्?”

ud1-10-004

“बाहिय, उत्तरी जनपदहरूमा श्रावस्ती नामको नगर छ। त्यहाँ अहिले ती भगवान् विहार गर्नुहुन्छ, जो अर्हत् र सम्यक्सम्बुद्ध हुनुहुन्छ। बाहिय, ती भगवान् अर्हत् हुनुहुन्छ र अर्हत्त्वका लागि धर्मको उपदेश पनि गर्नुहुन्छ।”

ud1-10-005

त्यस देवताबाट संवेग जागेका बाहिय दारुचीरिय त्यसै बेला सुप्पारकबाट प्रस्थान गर्नुभयो। हरेक ठाउँमा एक रात मात्र बस्दै उहाँ श्रावस्तीको जेतवनस्थित अनाथपिण्डिकको आराममा पुग्नुभयो। त्यस बेला धेरै भिक्षु खुला ठाउँमा चङ्क्रमण गरिरहनुभएको थियो। उहाँ ती भिक्षुहरूकहाँ गएर यसो भन्नुभयो: “भन्तेहरू, ती अर्हत् सम्यक्सम्बुद्ध भगवान् अहिले कहाँ विहार गर्नुहुन्छ? हामी ती अर्हत् सम्यक्सम्बुद्ध भगवान्को दर्शन गर्न चाहन्छौं।”

ud1-10-006

“बाहिय, भगवान् भिक्षाका लागि नगरभित्र पस्नुभएको छ।”

02 भिक्षाटनमा भेट र तीन अनुरोध

ud1-10-007

तब बाहिय दारुचीरिय हतारहतार जेतवनबाट निस्केर श्रावस्ती पस्नुभयो। उहाँले भगवान्लाई श्रावस्तीमा भिक्षाटन गरिरहनुभएको देख्नुभयो—प्रसन्नतादायक र श्रद्धा जगाउने, शान्त इन्द्रिय र शान्त चित्त भएका, संयम र शान्तिको उत्तम अवस्था प्राप्त, दान्त, सुरक्षित र इन्द्रियहरू संयत भएका महापुरुष (नाग)। देखेर उहाँ भगवान्काहाँ जानुभयो, भगवान्का पाउमा शिर राखेर ढोग्नुभयो र यसो भन्नुभयो: “भन्ते, भगवान्ले मलाई धर्मको उपदेश दिनुहोस्। सुगतले मलाई धर्मको उपदेश दिनुहोस्, जो दीर्घकालसम्म मेरो हित र सुखका लागि होस्।”

ud1-10-008

यसो भनिँदा भगवान्ले बाहिय दारुचीरियलाई भन्नुभयो: “बाहिय, अहिले त्यसको समय होइन। हामी भिक्षाका लागि नगरभित्र पसेका छौं।”

ud1-10-009

दोस्रो पटक पनि बाहिय दारुचीरियले भगवान्लाई यसो भन्नुभयो: “भन्ते, भगवान्को जीवनमा वा मेरो जीवनमा के अवरोध आउला भन्ने कुरा थाहा पाउन कठिन छ। भगवान्ले मलाई धर्मको उपदेश दिनुहोस्। सुगतले मलाई धर्मको उपदेश दिनुहोस्, जो दीर्घकालसम्म मेरो हित र सुखका लागि होस्।”

ud1-10-010

दोस्रो पटक पनि भगवान्ले बाहिय दारुचीरियलाई भन्नुभयो: “बाहिय, अहिले त्यसको समय होइन। हामी भिक्षाका लागि नगरभित्र पसेका छौं।”

तेस्रो पटक पनि बाहिय दारुचीरियले भगवान्लाई यसो भन्नुभयो: “भन्ते, भगवान्को जीवनमा वा मेरो जीवनमा के अवरोध आउला भन्ने कुरा थाहा पाउन कठिन छ। भगवान्ले मलाई धर्मको उपदेश दिनुहोस्। सुगतले मलाई धर्मको उपदेश दिनुहोस्, जो दीर्घकालसम्म मेरो हित र सुखका लागि होस्।”

03 देखिएकोमा देखिएको मात्र

“त्यसैले बाहिय, तिमीले यसरी सिक्नुपर्छ: ‘देखिएकोमा देखिएको मात्र हुनेछ, सुनिएकोमा सुनिएको मात्र हुनेछ, अनुभूतमा अनुभूत मात्र हुनेछ, जानेकामा जानेको मात्र हुनेछ।’ बाहिय, तिमीले यसरी नै सिक्नुपर्छ। बाहिय, जब तिम्रा लागि देखिएकोमा देखिएको मात्र हुनेछ, सुनिएकोमा सुनिएको मात्र हुनेछ, अनुभूतमा अनुभूत मात्र हुनेछ, जानेकामा जानेको मात्र हुनेछ, तब तिमी त्यससँग आबद्ध हुँदैनौ। बाहिय, जब तिमी त्यससँग आबद्ध हुँदैनौ, तब तिमी त्यहाँ हुँदैनौ। बाहिय, जब तिमी त्यहाँ हुँदैनौ, तब तिमी न यहाँ, न उता, न त यी दुईको बीचमा हुन्छौ। यही दुःखको अन्त हो।”

भगवान्को यस सङ्क्षिप्त धर्मदेशना सुन्नासाथ त्यहीँ बाहिय दारुचीरियको चित्त कुनै उपादानबिना आस्रवरूबाट मुक्त भयो। त्यसपछि बाहिय दारुचीरियलाई यस सङ्क्षिप्त उपदेशद्वारा शिक्षा दिएर भगवान् प्रस्थान गर्नुभयो।

04 बाहियको निधन र स्मारक

ud1-10-014

भगवान् प्रस्थान गर्नुभएको केही बेरपछि, सानो बाछो भएकी गाईले बाहिय दारुचीरियमाथि भ्रम्टेर उहाँको ज्यान लिई। त्यसपछि भगवान् श्रावस्तीमा भिक्षाटन गरी, भोजनपछि भिक्षाटनबाट फर्केर धेरै भिक्षुसँग नगरबाट निस्कँदा बाहिय दारुचीरियको मृत शरीर देख्नुभयो। देखेर भिक्षुहरूलाई सम्बोधन गर्नुभयो: “भिक्षुहरू, बाहिय दारुचीरियको शरीर उठाओ; खाटमा राखेर बाहिर लगी दाहसंस्कार गर र उनको स्तूप पनि बनाओ। भिक्षुहरू, तिमीहरूको सहब्रह्मचारीको निधन भएको छ।”

ud1-10-015

“हस्, भन्ते” भनी भगवान्को आज्ञा स्वीकार गरेर ती भिक्षुहरूले बाहिय दारुचीरियको शरीर खाटमा राखी बाहिर लगेर दाहसंस्कार गर्नुभयो र उहाँको स्तूप पनि बनाउनुभयो। त्यसपछि भगवान्कहाँ गएर उहाँलाई अभिवादन गरी एकातिर बस्नुभयो। एकातिर बसेर ती भिक्षुहरूले भगवान्लाई भन्नुभयो: “भन्ते, बाहिय दारुचीरियको शरीरको दाहसंस्कार भयो र उहाँको स्तूप पनि बनाइयो। उहाँको गति के भयो? उहाँको परलोकको अवस्था के भयो?”

ud1-10-016

“भिक्षुहरू, बाहिय दारुचीरिय प्रज्ञावान् थिए। उनले धर्मअनुकूल आचरण गरे र धर्मको विषयलाई लिएर मलाई हैरान पारेनन्। भिक्षुहरू, बाहिय दारुचीरिय परिनिर्वाण प्राप्त भएका छन्।”

05 उदान

ud1-10-017

तब भगवान्‌ले यस अर्थलाई जानेर त्यस बेला यो उदान व्यक्त गर्नुभयो:

ud1-10-018

“जहाँ पानी र पृथ्वीले, अग्नि र वायुले आधार पाउँदैनन्; त्यहाँ ताराहरू चम्कँदैनन्, सूर्यले प्रकाश दिँदैन; त्यहाँ चन्द्रमा उज्यालिनँदैन, त्यहाँ अँध्यारो पनि हुँदैन। जब मुनित्वले सम्पन्न ब्राह्मण मुनिले आफैँले यो जान्दछन्, तब रूप र अरूपबाट, सुख र दुःखबाट मुक्त हुन्छन्।”

Sources & attribution

Pāli · Mahāsaṅgīti Tipiṭaka Buddhavasase 2500, SuttaCentral / bilara-data

<https://suttacentral.net/ud1.10/pli/ms>

Ancient Pāli root: public domain; SuttaCentral-created Bilara contributions: CC0 1.0 unless otherwise specified

English · Thanissaro Bhikkhu, Access to Insight (BCBS Edition)

<https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/kn/ud/ud.1.10.than.html>

CC BY-NC 4.0 · noncommercial use

Consultation source; English text is not included in this edition.

Consultation source (English not selected): © 1994 Thanissaro Bhikkhu. Access to Insight (BCBS Edition), revised 2012-09-03. CC BY-NC 4.0. Discourse wording and editorial brackets retained; HTML removed, whitespace normalized and semantic passage boundaries added.

<https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/kn/ud/ud.1.10.than.html>. ATI English translation consulted as a reference; not included in this edition. Modern translation rights are preserved.

Access to Insight license: The consulted English source remains licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). Preserve attribution, the license link and an indication of changes.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Pāli source and changes: The Mahāsaṅgīti Pāli root text is public domain, supplied by SuttaCentral / bilara-data under CC0 1.0. Roman Pāli was mechanically transliterated to Devanagari, with source passage IDs retained. No project restriction is added to that public-domain material.

<https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/>.

Editorial status: Any included Nepali and Hindi text is an AI-generated draft, prepared using the Pāli with consultation of the ATI English edition. These drafts have not yet been validated by the project editor or language experts. Alignment is by sentence or meaning group, with broader groups where source editions abbreviate or reorder repetitions.

Nepali and Hindi are independent direct-from-Pāli drafts, not translations of the English edition. No editorial or language-expert validation is claimed. Existing-translation and reuse decisions are recorded in `/content/research/ud1-10-sources.md`.

English: © 1994 Thanissaro Bhikkhu; Access to Insight (BCBS Edition), revised 2012-09-03, CC BY-NC 4.0. English discourse words, punctuation, brackets and footnote markers are retained. Source translator and institutions do not endorse this project.

ATI English translator's note [1] (© 1994 Thanissaro Bhikkhu; CC BY-NC 4.0): Eka-ratti-parivāseṇa: This phrase can also mean, "taking one-night sojourns" (i.e., resting no more than one night in any one spot); or "with a one-night sojourn." The Commentary prefers the meaning used in the translation, noting that the distance between Suppāraka and Sāvattthī amounts to 120 leagues, or approximately 1,200 miles. In its version of Bāhiya's story, Bāhiya had no meditative attainments at all, and so the miraculous speed of his journey had to be attributed either to the power of the deva or the power of the Buddha. However, he may actually have had strong powers of concentration with some attendant psychic powers of his own.

ATI English translator's note [2] (© 1994 Thanissaro Bhikkhu; CC BY-NC 4.0): For a discussion of these instructions, see the article, "Food for Awakening: The Role of Appropriate Attention."

The complete discourse body ud1.10:1.1–15.4 is retained. Title IDs :0.1–0.2, recitation number :15.5, anthology refrain :16.1, chapter colophon :16.2 and chapter mnemonic :17.0–17.4 are excluded as explicitly identified collection metadata, not silently treated as spoken discourse.

The selected root has Bāhiya affirming ahaṃ tesaṃ aññataro (I am one of them), while ATI frames his thought as a question. The independent Nepali/Hindi drafts follow the affirmative Pāli reading; the ATI question remains unchanged in English.

Sabbattha ekarattiparivāseṇa is rendered in the drafts as staying only one night in each place, retaining sabbattha. ATI chooses a journey in the space of one night and discusses the alternative in note1; no miraculous distance or travel mechanism has been added to the drafts.

The terse na tena is rendered as not being bound/connected in relation to that; na tattha as not being there. The root is elliptical. These are cautious contextual renderings, not assertions of annihilation, a cosmic witness or a permanent consciousness. Muta covers the sensed (smell, taste and touch); viññāta the mentally cognized.

Nāga is an honorific for a great, tamed person here, not a literal snake or elephant in the street. Brahman in the final verse marks spiritual accomplishment, not a caste claim. Monena is kept as the quality of a muni, not reduced to mere refusal to speak.

The death by a cow with a young calf is stated without graphic embellishment or an invented karmic explanation. The encounter is on the Buddha's alms round in the town; a seated teaching scene there would contradict the setting.

Licenses and permitted reuse

Project teaching content: Copyright © 2026 dharma.media, only for project contributions in which copyright is held. To the extent dharma.media holds copyright or related rights in project-authored editorial contributions and any included Nepali/Hindi drafts, captions, alignment annotations or illustrations, those contributions are offered under CC BY-NC 4.0. Credit dharma.media, identify the edition and changes, and preserve all supplied source, copyright, license and

disclaimer notices. No exclusive rights are claimed in ancient teachings, public-domain material, facts or AI output to the extent it is not legally protectable. CC BY-NC 4.0 legal code.

Software and collections: MIT applies to the website software, not all contents of this PDF. This PDF is a collection whose texts, fonts and optional illustrations retain their separate licenses; it is not an unrestricted MIT or CC0 work. Project license-page deployment URL: <https://dharma.media/licenses.html>. Canonical upstream license links here remain available independently of that project deployment.

Fonts embedded in this PDF: Noto Serif Devanagari Regular and Medium carry Copyright 2019 Google Inc. All Rights Reserved. Noto Serif Regular and Bold carry Copyright 2015-2021 Google LLC. All Rights Reserved. The preserved upstream static-font notice is Copyright 2018 The Noto Project Authors (github.com/googlei18n/noto-fonts). All four embedded font files are licensed under the SIL Open Font License 1.1 (OFL-1.1). The website's separate variable font carries Copyright 2022 The Noto Project Authors (<https://github.com/notofonts/devanagari>). Upstream notices are retained in the project's assets/fonts directory. Font embedding does not place this document's text under the OFL. <https://openfontlicense.org/open-font-license-official-text/>.

No endorsement: No affiliation or endorsement by Thanissaro Bhikkhu, Access to Insight, SuttaCentral, Google or the Noto Project is implied. AI drafts have not been validated by a language expert; AI illustrations are interpretations, not historical records.

Dharma · A curated reading library · Ud 1.10
Prepared for quiet reading, study, and free distribution.